

Deze Napolitaanse buurt schudt de maffiareputatie van zich af

Scampia, een buitenwijk ten noorden van Napels, stond jarenlang synoniem voor clanoorlogen, drugs en geweld. De fictiereeks *Gomorra* maakte de buurt nog beruchter. Maar de bewoners vechten terug, tegen de drugsdealers én tegen de negatieve clichés.

Boven: Een van de nog niet afgebroken sociale woonblokken 'Le Vele', zo genoemd omdat ze in de vorm van zeilboten zijn gebouwd. **Onder:** kinderen op karateles in de sportzaal van het buurtcentrum in de wijk Scampia, Napels.

een Italiaanse journalist wat ze van de serie *Gomorra* vond. „Nooit gezien. Het beeld dat die reeks schetst van onze wijk, herken ik niet”, antwoordde de kersverse schoonheidskoningin, die in Scampia samen met haar moeder een sociaal-culturele vereniging leidt.

De tv-serie *Gomorra* vloaide in 2014 uit de pen van schrijver-journalist Roberto Saviano, die wereldberoemd was geworden met zijn gelijknamige misdaadboek, uit 2006. De titel *Gomorra*, het Bijbelse oord van verderf, is een woordspeling op camorra, de georganiseerde misdaad in Napels. In zijn boek, dat een wereldwijde bestseller werd, rekende Saviano af met alle romantische clichés over de Italiaanse maffia.

Maar de fictiereeks die hij er jaren later uit destilleerde, en die onder meer in Scampia werd gefilmd, zette kwaad bloed. Veel buurtbewoners verwijten de auteur dat hij inmiddels fortuinen verdient met diezelfde spectaculaire maffia-clichés die hij ooit zei te willen doorbreken.

Verandering na clanoorlogen

Maar de naam Scampia was dan ook jarenlang een synoniem voor drugs en geweld. Tussen 2004 en 2012 vonden in de buurt twee clanoorlogen plaats. De wijk was in die jaren levensgevaarlijk. Wat zijn critici hem verwijten, is dat Saviano niet zegt of schrijft dat Scampia in de jaren nadien spectaculair is veranderd.

Neem bijvoorbeeld het gebouw waar we Zeudi Di Palma en haar moeder Maria Rosaria (49) ontmoeten. Ze vertellen honderduit over hun vereniging, die in Scampia een talentenjacht organiseert voor dans, zang en modedefilés - zo is Zeudi zelf in de modellenwereld gerold. We zitten aan de bar in een kleurrijk buurtcentrum, een plek met een tragische geschiedenis. Ooit was dit een school. Maar door de clanoorlog nam het aantal inschrijvingen een duik, en daarop trok de camorra in het pand.

„Zes jaar lang was dit een soort B&B voor drugsverslaafden”, zegt **Ciro Corona** (42), een kale man met baard, en de bezieler van dit buurtcentrum. „'s Nachts sliepen de verslaafden hier hun roes uit, overdag gingen ze stelen om heroïne te kunnen kopen.” Corona, buurtwerker, filosoof en antimaffia-activist, groeide hier op tijdens de jaren negentig, toen de camorra heer en meester was. Hij kon kiezen tussen een leven in de misdaad, of ver weg van Napels. Corona koos de derde weg: die van het verzet.

Hij werd een verbeterd antimaffia-activist en sociaal werker, en in 2012 kreeg zijn buurtorganisatie van de gemeente de sleutels van het verloederde schoolgebouw in handen. Hij geloofde zijn ogen niet. „De vloer lag bezaaid met spuiten, uitwerpselen en bloed. We vonden ook honderden flessen gevuld met urine.” Publiek geld om het gebouw te reinigen was er niet. Honderden vrijwilligers uit heel Italië kwamen naar Scampia om de verlaten school weer schoon te maken.

Wie Scampia tijdens de clanoorlog zag, en sindsdien vaker is teruggekeerd, ziet hoe de wijk is verbeterd. Het voormalige

drugspand is nu het kloppende hart van Scampia's verenigingsleven. Er is een kleine bibliotheek met gedoneerde boeken en een leesclubje voor kinderen, een dansclub, en een karateschool waar 170 buurtkinderen les volgen bij coach Massimo Portoghese (52). In de sportschool zeulen joelende kinderen met hun sportzak. Ze gooien hun schoenen uit en begroeten even later blootsvoets en in karatepak hun coach op de tatamimat.

Kloppend hart verenigingsleven

Het buurtcentrum kwam er zonder publiek geld. „We kregen de ruimte ter beschikking, maar verder was er niks”, zegt de coach. Vrijwilligers - vaak de ouders - staken de handen uit de mouwen. Wie verstand had van elektriciteit, regelde de verlichting. Een andere vader legde de vloer, en nog iemand anders gaf de muren een lik verf. Apetrots is **Ciro Corona** op het resultaat: „Deze fabriek van de dood is door de inzet van velen omgevormd tot een bruisend cultuurcentrum.”

De overheid ondernam ook actie. De grote drugspleinen van Scampia, waar je vroeger over de naalden struikelde, werden schoongeveegd. Het metrostation, voordien een ronduit akelige plek, kreeg een spectaculaire opknappbeurt. Er kwam meer straatverlichting, en wie de metro uitstapt kijkt nu niet meer tegen een groezelige straat aan, maar ziet twee kleurrijke muurschilderingen, gefinancierd door de regionale overheid. Twee gevels tegenover het station zijn beschilderd met gigantische portretten van de Amerikaanse activiste **Angela Davis** en de Italiaanse schrijver/filmmaker **Pier Paolo Pasolini**.

Maar die zichtbare vooruitgang betekent zeker niet dat de camorra weg is uit Napels. Naar de karateschool in het buurtcentrum gaan zonen en dochters van ordehandhavers, maar ook die van criminelen. Terwijl de kinderen karate leren, gaan hun moeders naar de fitnesslessen van **Irma Vastarella** (31), een jonge vrouw met een donkere paardenstaart. „Ze komen hun hart luchten”, zegt de sportlerares. De gemeente telt 92.000 inwoners, en met 60 procent is de werkloosheid torenhoog. In Scampia leven velen van een uitkering, en op die (kans)armoede hebben de drugsbendes lang geteerd. In de fitnesscursus zit ook een vrouw die vertelt dat ze „nog wel eens een boodschap doet namens haar man”. Deze echtgenoot zit in de cel, hij kreeg driemaal levenslang.

De openluchtdrugsmarkt van Scampia bestaat dan wel niet meer, maar de drugsdealers verkopen nu een eind verderop. Ook is niemand hier de bloedige clanoorlog vergeten. Het buurtcentrum draagt de naam van **Gelsomina Verde**, een vrouw van 21 die tijdens de clanoorlog van 2004 is gefolterd en vermoord. Haar verkoelde lichaam werd gevonden in een zak, in een uitgebrand autowrak.

Sinds dat absolute dieptepunt zette Scampia een reuzenstap vooruit, vindt **Ciro Corona**. Tegelijk heeft de buurt nog een hele weg te gaan. „De camorra is hier niet langer heer en meester, maar de Italiaanse overheid ook nog niet helemaal.” In het buurtcentrum zet hij gedetineerden aan het werk, een alternatieve straf die hen uit de cel houdt. Maar Corona beseft dat je de strijd tegen de georganiseerde misdaad niet alleen met vrijwilligers en met goede bedoelingen wilt.

Architectonische miskleun

De wijk is een architectonische miskleun. Tussen 1962 en 1975 werden hier zeven hoge sociale woonblokken in de vorm van zeilboten gebouwd, die daarom 'Le Vele', de zeilen, worden genoemd. Toen Zuid-Italië in 1980 door een aardbeving werd getroffen, vluchtten honderden daklozen de half afgewerkte woontorens in. De woonblokken, die ook steeds meer krakers zouden aantrekken, vormen een labyrintisch kluwen van trappen en balkons. Dat bood drugsdealers erg veel

ruimte om hun zaakjes te doen. Op de hoge verdiepingen stonden handlangers op de uitkijk, om vanaf de lange balkons tijdig te waarschuwen dat ze pottenkijkers of politieagenten hadden gespot.

Van de zeven woonblokken staan er nu nog drie overeind, de rest is al gesloopt. De gebouwen zijn levensgevaarlijk: sommige liftschachten zijn leeg, en er zit asbest in muren en plafonds. De groezelige blokken werden eerst berucht om het drugsgeweld en dienden later als decor van de serie *Gomorra*. Aan de buitenkant staat in dikke, zwarte letters gespoten: „Wij zijn niet het probleem.”

Je stapt nog steeds niet zomaar op eigen houtje **Le Vele** binnen. Maar **Patrizia Mincione** (44), buurtbewoner en sinds kort gemeenteraadslid, vindt het goed als we haar familie een bezoekje brengen. Aan de keukentafel van haar schoonzus zit ook haar moeder, voor een berg bontgekleurde snoepjes die tijdens ons gesprek steeds een beetje slinkt. Hoe verloederd het gebouw oogt aan de buitenkant, zo verbazingwekkend smetteloos is de binnenkant. Zuid-Italianen hechten veel waarde aan hun eigen woonplek, terwijl de openbare ruimte vaak wordt verwaarloosd. Die behoort immers iedereen, en dus eigenlijk niemand toe.

Campagnebelofte

Mincione zegt dat de drugspleinen nu elders zijn, maar dat er in Scampia nog steeds geen werk is. Haar schoonzus **Nunzia Perez** (31) zit werkloos thuis, ze krijgt een minimumuitkering. Dat heeft Italië pas in 2019 ingevoerd, het was een campagnebelofte van de Vijfsterrenbeweging. „Het helpt velen hier een beetje vooruit”, zegt Mincione, „maar echte ontwikkeling is dat natuurlijk niet. Men aarzelt nog altijd om hier te investeren.”

Het leven van haar eigen familie ging

ook niet altijd over rozen, zegt de vrouw. Als ter sprake komt dat haar zus en twee broers een jarenlange celstraf uitzitten, begint haar bejaarde moeder zacht te snikken.

Ondanks, of misschien juist door zoveel narigheid is de saamhorigheid groot. Meerdere bewoners vertellen dat ze wel willen verhuizen naar een beter en veiliger huis, maar tegelijk hopen in de buurt te kunnen blijven wonen. „Dit is al zoveel jaar ons thuis”, zegt ook **Patrizia Mincione** zelf, die sinds 1980 in een van de woonblokken woont.

Aandacht voor groen en ecologie

Dat vier van de zeven woonblokken na jaren van politiek gepalaver nu zijn gesloopt, is te danken aan de inzet van het bewonerscomité. Twee blokken moeten nog worden afgebroken. Eén Zeilboot blijft straks over en zal door de gemeente worden gebruikt. „Voor de 300 gezinnen uit de blokken die nog worden gesloopt, gaan we nieuwe woningen bouwen”, zegt **Nicola Nardella** (47), die sinds oktober het stadsdeel Scampia bestuurt.

In zijn kleine gemeentekantoor, dat volhangt met foto's van straatartiest **Banksy**, toont **Nardella** gloedvol de plannen voor de buurt. Daarin is veel aandacht voor groen en ecologie, een belangrijk punt voor de Vijfsterrenbeweging waartoe hij behoort. Het project, waarvan de financiering nog moet worden goedgekeurd, is geraamd op zeventig miljoen euro, geld dat Scampia hoopt te halen uit het EU-coronaheropbouwfonds.

Nardella kijkt de toekomst met vertrouwen tegemoet. In oktober gaat de langverwachte universiteitscampus open. „Van een wijk waar mensen ooit drugs kwamen scoren, wordt Scampia een plek die straks jonge verpleegkundigen opleidt.”

Boven: Patrizia Mincione, buurtbewoner van 'Le Vele' en sinds kort gemeenteraadslid. **Onder:** **Ciro Corona**, bezieler van het buurtcentrum, een gebouw waar vroeger drugsverslaafden huiskden.